

ZAGREBAČKI SAJAM KNJIGA Između Interlibera i Sa(n)jma knjiga u Puli

Sajam koji nije nadrastao knjižaru

Ove godine proljetni festival knjige i autora u Zagrebu nastoji ispraviti medijsku sliku o hrvatskoj prozi te potaknuti čitatelje da radije posegnu za romanom kojega domaćeg, a ne stranog pisca

Sandra-Viktorija ANTIĆ

Svratko tko je ovih dana u Profilov Megastore, veliku knjižaru u samome sru Zagreba, u Bogovićevoj ulici, »opkoljenu« omiljenim kafićima, slastičarnicama i mini-pizzerijama, mogao je vrlo lako steći dojam da Hrvati luduju za knjigom ili barem da ne stoji ona uvriježena kako Hrvati malo čitaju.

Jer, u gotovo svako doba dana i noći, pred blagajnama najveće zagrebačke knjižare protezao se podugačak red. Ljudi i s po nekoliko knjiga u naručju, gužva u prolazu prema središnjem prostoru Megastore, uređenom za ovaj 5. po redu Zagrebački sajam knjiga poput džungle, u kojoj knjižolupci strpljivo obilaze nakladničke punktove s izloženim knjigama, ukrasne bujnim raslinjem, radoznalo zavrivaju među njihove korice, raspituju se kod informatora »koliko onda točno košta knjiga ako je na popustu 20 posto«...

Mondeno knjižno okupljašite

Čini se premda je ovaj zagrebački proljetni festival knjige i autora tek na svojoj polovici (6. – 17. svibnja), da se uspješnost njegove formule potvrđuje iz godine u godinu. A ta je da, kao prvo, bude šestomjesečna smotra onoga što su objavili hrvatski nakladnici nakon Interlibera i Sa(n)jma knji-

ga u Puli, potom da se popularizira prostor Megastore i pretvori u mondeno knjižno okupljašite i, daka-ko, da se poveća prodaja knjiga.

Sajam se stoga i isprofilirao u tome smjeru, on nije originalan i drukčiji od drugih, već je kompilacija dvaju drugih hrvatskih sajмова

Ljudi i s po nekoliko knjiga u naručju, gužva u prolazu prema Megastoreu, prostor ureden poput džungle, repovi pred blagajnom...

knjiga – Interlibera i, još više, pulskoga Sajma, koji je, poput Zagrebačkoga, autorski, više usmjeren na onu toliko željenu interakciju pisac-čitatelj (Sajam je na početku svoga održavanja imao program »Kava s autorom« koji je bio vrlo sličan programu pulskoga Sajma »Doručak s autorom«).

A kad smo već kod neizbježne teme prodaje knjiga, treba reći da je ovogodišnje izdanje Zagrebačkoga sajma svoje snage najviše usmjerilo na, mogli bismo i tako reći, ispravljanje medijske slike o domaćoj prozi. Postavivši, naime, kao

Porasla prodaja romana

Istina, naši su izdavači lani objavili pedesetak hrvatskih romana, ali, isto tako, prema anketi što ju je iste godine među čitateljima proveo tportal, čak 73 posto anketiranih u prošloj godini nije pročitao niti jedan hrvatski roman (valjda to simbolizira onaj plastični kostur postavljen u Profiloj knjižari s knjigom na kojoj stoji natpis: novi hrvatski roman).

No sajamski rezultati nisu izostali, pa je, prema podacima dobivenim iz Profiloj knjižare, tijekom proteklih tjedan dana prodano 54 primjerka romana Roberta Perišića »Naš čovjek na terenu«, u samo tri komada manje otišao je novi Glamuzinin roman »Tri«, dok je roman Vedrane Rudan »Kad je žena kurva/Kad je muškarac peder« prodan u 23 primjerka. Nije loše s obzirom na podatka da je, prema istoj anketi, samo jedan roman tijekom prošle godine pročitao sedam posto anketiranih.

Da i u literaturi vrijedi ono pravilo po kojem je »sve strano bolje«, dokazu-

Nova scenografija sajma: Džungla u knjižari

TRI KNJIGE IRENE VRKLJAN

Dnevnik od prije 50 godina

Irena Vrkljan rijetko navratu u hrvatsku metropolu kako bi predstavila svoje knjige, tako da je hvalevri jedna inicijativa organizatora Zagrebačkog sajma knjiga da pozovu upravo tu našu autoricu. Njena berlinska književna radionica radi punom parom pa nam se na sajmu predstavila s čak tri naslova - romanom »Svila nestala, škare ostale«, dnevnikom »Dnevnik zaboravljene mladosti« te knjigom pisanom »Pismo u pismu« koja uz Vrkljan potpisuje i Jasna Horvat.

Od romana »Svila, škare«, kultne knjige Irene Vrkljan objavljene 1984. godine, preko kriminalističkih romana do autobiografskih, dnevnika i epistolarnih proza Irena Vrkljan kao da uvijek preslaguje iste prostore, poznate rečenice i kao da nadopisuje jednu te istu priču.

»Svila nestala, škare ostale« nedavno je objavljen roman Irene Vrkljan u kojem će škare oštro rezati

Irena Vrkljan

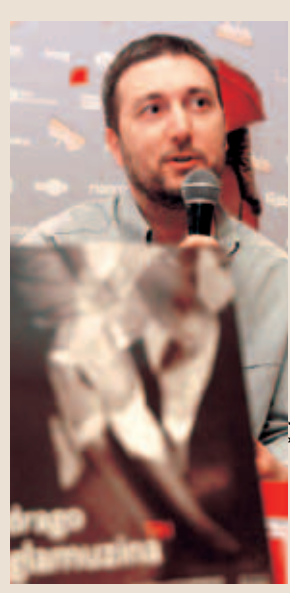
fotografije, pisma i ceduljice u preslagivanju cijeloga jednog života prije selidbe »pod stare dane«.

»Bili smo mladi i nismo znali za strah. Ni budućnost nismo predosjećali.« Te će riječi napisati Irena Vrkljan u napomenama dodanim 2005. godine dnevniku ispisivanim gotovo pola stoljeća ranije. Brak i kasnije raskid s pjesnikom Zvonimirovom Golobom, druženja u ateljeu Ede

TOMISLAV KRISTO

Roman prvijenac Drage Glamuzine

»Tri« nije roman koji se čita na rate, riječi su književne kritičarke Jagne Pogačnik izrečene prilikom predstavljanja romana prvijenca Drage Glamuzine na 5. zagrebačkom sajmu knjiga. Prema Pogačnik, roman je genetski povezan s Glamuzininom zbirkom poezije »Mesari«, a tema je ljubavni trokut i ljubavne veze u kojima se

Drage Glamuzina

MARTINA POPOVIC

uvijek nalazi netko treći. Likovi romana sami su sebi dostatni te se čitatelj osjeća pomalo vaojerski pri ulazu u njihov ekshibicionistički svijet, nastavlja Pogačnik, te je ujedno dodala kako Drago Glamuzina svojim romanom otvara novu dionicu hrvatske proze jer ga je teško uklopiti u neku od postojećih ladića.

Zoran Ferić, kojeg je Glamuzina tijekom pisanja romana nazivao i u tri sata u jutro, izrazio je svoje zadovoljstvo Glamuzininom romanom istaknuvši pritom žestinu emocija koja uvlači u središte zbivanja. Sam autor kazao je kako su ga ponajviše intrigirali fragmentarnost romana i njegove strukture te oblikovanje dijaloga, a rješenja je pokušavao izvući od ljudi kojima je dijelove romana davao na čitanje. Priznao je kako je neke prijedloge prihvatio, ali neke je odbio iz razloga što je mislio kako će to promijeniti samu srž romana. [Z. Z.]

NOVA NAGRADA ZA ROMAN

Poligon za reklamiranje tportala

Novitet ovogodišnjega Zagrebačkog sajma jest na brzini sklopljena suradnja s tportalom u obliku najunosnijeg književnog natječaja, Roman@tportal, čija novčana nagrada iznosi za hrvatske prilike basnoslovni 100 tisuća kuna neto.

Tako su se u programu ZSK Specijal iz večeri u večer predstavljali finalisti nagrade. Takav program, nazvan Specijal, iako ni po čemu nije bio specijalan, poslužio je samo jednoj jedinici zadaci - reklamiranje finalista nagrade, potaknuo je pitanje treba li Hrvatskoj još jedna književna nagrada, a zanimljivo je i spomenuti kako je čak i sam predsjednik žirija nagrade Roman@tportal, Miroslav Mićanović, primijetio kako one niču poput gljiva nakon kiše, dodajući kako je hrvatska proza produkcija posljednjih deset godina iznimno uspješna, te da tu pojavu prati pojačani interes čitateljske publike za suvremenu domaću prozu.

Ipak, nije to ono što kopka objektiv-

nog promatrača sa strane. Steče se dojam da je brak iz računa tportala i izdavačke kuće Profil bio dovoljno unosan da se organizatorima Zagrebačkog sajma knjiga jednostavno nije dalo pokretati vlastiti nagradni natječaj, kao što je to slučaj s pulskim sajmom i njegovim Kiklopom, jer udavača je svakako poželjna, ako ni zbog čega drugog onda zbog mira-za koji donosi u brak.

Ipak, takvim je potezom Zagrebački sajam knjiga sam sebe stavio u drugi plan, a gotovo sva medijska pažnja usmjerila se na dodjelu nagrade Roman@tportal. A takvo što se sajmu koji je programski usmjeren na predstavljanje najnovije hrvatske i svjetske književne i publicističke produkcije nije smjelo dogoditi. Tako je sajam postao samo poligonom za predstavljanje finalista jednoga u moru književnih natječaja, dok je sve ostalo palo u sjenu nagrade. [Zrinka Zorčec]

GORAN MATOŠEVIĆ

je pak prvo mjesto Profiloj književni sajam bio zamišljen i tako da ne robuje zacrtnim prostornim odrednicama knjižare, jer je njezin galerijski prostor - pokazale su to sve ove protekle godine, a i ova - uistinu premalen da primi sve one znatizeljne koji su željni da uživo vide i čuju domaće i inozemne spisateljske zvijezde. Šteta je doista kada nam u goste dođe pisac kalibra Michala Viewegha (premda on kod nas nije bio prvi put) natiskati ljude u taj skućeni prostor, a ostale pustiti da »više« po gendenerima ili sjede na stepenicama, kako se moglo vidjeti prije koji dan u Megastoreu kada je pisac »Odgoja djevojaka u Češkoj« predstavljao svoj novi roman »Anđeli naši svagdašnji«.

Predstavljanje uz zvukove kafića

Sajamska su se događanja ove godine koncentrirala uglavnom na knjižaru (uz iznimku Bookse i Galerije Forum), dok je, primjere, prve godine svoga održavanja bio razgranati na više prostora u gradu (Klub Gjur II, Mimar, Močvara...).

Drugi, možda još ozbiljniji problem je taj što u tome istome stiješnjenom galerijskom prostoru postoji mini-kafić, što ne bi bio nikakav problem da je malo izdvojen od prostora u kojemu se odvijaju predstavljanja knjiga i nastupi pisaca.

Ovakvo se pak glavosi predstavljajući miješaju i često, posebice onima koji sjede u zadnjim redovima, gube u zvukovima što ih proizvodi aparat za kuhanje kave i blagajna, zveckanje čaša i slično. I ako već moraju podvoriti goste koji su došli poslušati predstavljanje, stvarno je nepotrebno da konobari poslužuju i sve one goste koji sjede u kafiću ispred Megastore, a njih je uvijek puno kao u košnici.

Sav taj kaos od knjiga, zvukova i ljudi ima svoj šarm, ali trebalo bi, isto tako, voditi računa i o »sitnicama« poput tih, jer, poznato je, upravo detalji čine skladnu cjelinu. A Zagrebački sajam knjiga, kao jedan od najatraktivnijih književnih događaja u nas, to zasigurno želi biti.

Iako se očekivalo da će Zagrebački sajam knjiga tijekom godina izaći iz prostora Megastore, na žalost, to se nije dogodilo, barem ne u znatnijoj mjeri - ostao je stoga dojam da sajam nije nadrastao »svoju« knjižaru.

KNJIGA BORE ČOŠIĆA »PUT NA ALJASKU«

Apatrid bez gorčine

Boru Čosića nazivaju jednim od posljednjih intelektualaca koji se iskreno identificira s jugoslavenskim prostorom. Gost Zagrebačkoga sajma knjiga, Zagrepčanin je po rođenju, Beogradanin po životu, a stanovnik Berlina po vlastitom odabiru egzila u više od pola stoljeća književnog djelovanja stvorio je opsežan opus od 30-ak romana. Suvremenik naših krugovaša Čosić je nekonvencionalni autor sklon ispitivanju

Bora Čosić

TOMISLAV KRISTO

novih formi. U Profilojovoj biblioteci »Velimir Visković bira za Vas« izašla je Čosićeva knjiga »Put na Aljasku«.

Aljaska o kojoj on piše smjestila se na jugoistoku Europe, a pisac koji je zbog neslaganja s režimom početkom devedesetih iz Beograda preselio u Berlin, dosta godina kasnije iz Berlina sa ženom kreće na put po zemljama bivše Jugoslavije, po nekoj vrsti osobne Aljaske. Izmjenjivanje pejzaža donosi mu i putovanje kroz vrijeme, odnosno potragu za onim prošlim i doživljenim.

»Da se čovek rodi ovdje ili onde, stvar je slučaj« - započinje svoje literarno putovanje Bora Čosić, apatrid koji ne osjeća gorčinu zbog izgubljena zavičaja. Neka zemlja znači nam ono što nam znače ljudi te zemlje. Zagreb, Sarajevo i Beograd za Čosića su ljudi koji su mu ostali bliski, kulturalni i osobenjači koji nisu podlegli ideologijama koje su igrale ples smrti krajem prošlog stoljeća, zapravo prijatelji. Beograd je pravi cilj njegova putovanja i kao prijestolnica daleke i hladne Aljaske izranja pred Čosića kao groblje njegova prethodnog života.

Tek na kraju knjige, u pitomom istarskom primorju, Čosić pronalazi »prozračni dnevni boravak našeg kontinenta«, svoj vrt za obrađivanje, kraj u kojem su ljudi spremni na svaku različitost i sami od razlika stvoreni. [Ines Kotarac]